

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 6. decembra 1856.

Blato iz mlák je kaj veliko vredno.

Večkrat smo že govorili od tega, da blato iz mlák in bajerjev je veliko vredno, posebno takih, kjer se leto in dan race in gosí shajajo in kamor se tudi iz dvorišč gnojnice izteka in pa deževnica, ko je po vasi poplakuila marsiktero sodergo.

Kako malo pa se pri nas na blato porajta, se očitno vidi iz tega, da se taki bajerji in mlake skor nikoli ne čedijo in ne trebijo, da bi se voda v njih sčistila, in bolj zdrava bila za napajanje živine, pa tudi bolj pripravna za gasiti, ako se nesreča primeri, da vas gorí.

Ljubo nam je bilo v gospodarskem listu česke družbe od tega nekaj brati, kar mislimo, da bo tudi našim gospodarjem dober nauk in v gotov dobiček.

Omenjene novice pišejo namreč, da je neka soseska na Nemškem, nagovarjana od več strani, se lotila veliko mlako zunaj vasi iztrebiti in blato iz nje pobrati. Spomladi so se lotili tega dela in ga tudi spomladi končali. In kaj so dobili?

Dr. Groven je vse natanko popisal, takole: Semtértje je bilo blata 15 čevljev na debelo, skor povsod pa po 4 čevlje, vsega skupaj čez 86.400 kubičnih čevljev. Dr. Groven je vagal kubičen čevelj tega blata in zvedil, da vaga 85 funtov v mokrem stanu; ko se je blato posušilo na zraku, pa 40 funtov, tedaj je vse posušeno blato skupaj vagalo 34.500 centov ali pa 2304 voz, voz po 15 centov.

Dr. Groven je to blato še kemiško preiskal in v 100 delih je najdel 9 delov vode, 12 delov rastlinskih stvari, 12 delov raztopljenih rudninskih soli, 67 delov pa peska in ilovce. Nekaj malega je bilo gnjilca (pol odstotka), fosforne kisline (tudi toliko) in pa kalija (1 odstotek).

Po tem takem se more, v primeri z drugim kupljivim gnojem, cent tega gnoja ceniti po 15 kraje., — tedaj je bilo vse blato, ki so ga iz mlake dobili, vredno 8640 gold.

Če bi bil kdo — pravi dr. Groven na dalje — pred dvéma letoma soseski 300 gold. za to blato ponudil, berž bi mu ga bila dala in še kako rada. Blato to je bilo kaj dober gnoj. Nekteri kmetje so svoj delež berž na polje zvozili, podorali, in krompir sadili, nekteri pa oves sejali, in obojega veliko pridelali. Sedaj so še le spoznali, kaj so imeli v svoji mlaki, pa še vidili niso, da imajo.

Naj bi se drugi učili iz te skušnje, ki je gotova!

Naj bi se mlake in bajerji trebili in pridno trebili! Vendar to moramo opomniti, da ni varno, vsako mlakužno blato naravnost na polje voziti, in zakaj ne? — Zato ker skor vsako tako blato ima več ali manj tiste železnate stvari v sebi, ki se železni okisljanec imenuje in je rijí podoben; spozná se to po rujasti ali rijasti farbi, ki ga dobí to blato, ko je ležalo delj časa pod prostim nebom. Ta železnata stvar pa škoduje njivam in jih tako rekoč ostrupení. Treba je tedaj, da se tako blato čez leto uleži, da se sperstení tisti železni okisljanec in potem ni več škodljiv.

Gospodarske skušnje.

Kako naj se izrejajo žebeta.

Gosp. H. Šmelc pravi takole: Če je vreme in letina za to, naj živi žebe kmali po rojstvu pod milim nebom z materjo. Sesá naj 20 tednov. Ko se odstavi, naj se mu daje ovsá in sená za klajo; steljo naj ima čedno. Večkrat naj se dergne s slamo po životu, da se osnaži; v drugem letu naj se s kertačo čedi. Snažnost je za žebeta pol živeža. Štala naj je čedna, prostorna in svetla. Ravná naj se ž njim prijazno, večkrat naj se ž njim govori, in z njo boža po glavi, herbtu in nogah; iz rok naj se mu česti daje. Zgodaj naj se mu začnejo noge vzdigovati, da se navadi tako podkovanja. V 5. letu naj se še le za delo vprega; vse vpreganje pred 5. letom naj bo le, da se konj vadi vožnje pa ne da bi že težko vozil.

Sviloprejke dvakrat v enem letu.

Na Laškem so poskusili letos nekteri sviloprejci dvakrat sviloprejke rediti, namreč spomladi in v jeseni. V Furlaniji je grofinja Topova izredila 50 funtov kokonov (svilnih mešičkov), in žl. Magnone in Possetti v Garziliani na Piemontežkem sta pridelala tudi precej prav lepih, gostih in svetlih kokonov. Po teh skušnjah bi se utegnile na gorkem Laškem dvakrat na leto sviloprejke rediti. Velik dobiček bi bil to! (Allg. L. u. F. Z.)

Da zajec ne objeda murb in drugih sadnih drevés.

Ni boljšega pripomočka zajca pregnati od murb in drugega sadnega drevja kakor jih namazati z mazilom, ki je napravljeno iz živinske kerví ali iz živinskega žolča, ko sta že gnjiti začela, in pa iz navadnega lima, ki je bil na vodi kuhan. Vse to se skupaj zmeša in s to mešanico se namaže drevje, — pa se ga ne bo zajec dotaknil. — Tako priporočajo „Allg. L. u. F. Z.“

Zoper mnogoverstne kokošje bolezní

priporoča angležki časnik „Poultry Chronicle“, kateri se edino le s kuretino pečá, naj se piščetom in kokošim vsaki teden kake trikrat drobno razsekane in z moko zmešane čebulje povžiti dá. Čebulja — pravi omenjeni časnik — varuje kuretino, da ne zbolí, pa tudi že bolno ozdravi. (Vselej menda ne, večkrat pa utegne biti. Vred. Nov.)

Naravoslovski pomenki.

Električna luč.

Tisti naših bravcov, ki so bili ob poslednji svečanosti v Ljubljani, so vidili na gradu neko višnélo luč, ki se „električna luč“ imenuje. Nekteri ji pravijo „električno solnce“, — al te časti ji ne moremo skazati, da bi jo solnce imenovali, čeravno je svetloba njena tako močna, da človek ne more gledati v njo kakor tudi v solnce ne.

Čeravno ji pa ne moremo imena „solnce“ dati, ker se nam je z grada doli svetila le kakor prav svetla kresnica, pa vendar tudi ne prezremo tega, da na visokem gradu pod milim nebom mora že luč precej moči imeti, da toliko svetí kakor je svetila ona luč na gradu.

Ta luč je znajdba novega časa; ona ni svečava ne gazna naprava, ampak je izvirek tiste posebne moči, ki dela